

Kjære Hattfjelldal menighet

Det har vært fint å komme til Hattfjelldal, i vakkert vær har vi kommet og sett ei flott bygd og en naturskjønn kommune. Dette er min andre visitas etter at jeg i 2016 ble biskop i Sør Hålogaland. Før jeg ble biskop har jeg vært sokneprest i Flakstad og Moskenes i 20 år og prost i Lofoten i 8 år. Denne bakgrunnen, som eneprest i en menighet på størrelse med Hattfjelldal gir meg stor forståelse for nettopp en liten kommune og de utfordringer som ligger her.

Hattfjelldal er en kommune som er annerledes enn de fleste andre i bispedømme ved at den er en av to som ikke grenser til sjøen. Turene innover Susendal torsdag og mot Varntresk fredag har virkelig gjort inntrykk. Vi fikk satt ord på dette med salmen Fagert er landet du oss gav da vi besøkte Kolbeintunet og Leif Sødal. Vi har fått se små samfunn som er glad i og opptatt av kirkene sine.

Hattfjelldal er et gammelt kirkested med sterk historie. Hattfjelldal kirke ligger midt i bygda, ja, bygda er bygd rundt kirka si. Denne plasseringen er som en god illustrasjon til det en folkekirke skal være, midt i livet og åpen for de mennesker som bor der. Og dere har tatt vare på kirka, den er godt vedlikeholdt. Det er et lyst og vakkert kirkerom med fin utsmykning. Dere har også markert kirka med tydelig og fint utformet skilting og opplysninger om den slik at besøkende får et godt inntrykk.

Hattfjelldal kirke fremtrer lys og åpen, og med enkel og stilren utsmykning. Biskopen er glad for at kirketjener er så opptatt av at hvordan et hellig rom skal være, og at han har tatt initiativ til en mer diskret plassering av skjerm som brukes til PowerPoint. Slik den nå er plassert blir den en uromoment i en ellers stilren kirke. Kirketjeners kompetanse har også ført til at det er mulig å løse innrednings og vedlikeholdsoppgaver på en god måte. En så gammel kirke som Hattfjelldal med eget toalett og dusjanlegg i kjelleren etter helt moderne standard er det meget sjelden vi ser. Dette gir naturligvis bedre arbeidsforhold for de ansatte i kirken.

I samtale med kommunen ble vi informert om at utearealene rundt kirken skal oppgraderes, og at kommunen vil ta ansvar for et bedre vedlikehold om sommeren.

Jeg vil særlig påpeke den gode orden som preget alle kirkene. Det forteller om en kirkeverge og et fellesråd som har forvaltet sine økonomiske ressurser slik at kirkene holdes godt vedlike. Kirkevergen forteller at dette i løpet av 20 år er gjort med lite i investering fra kommunen, kirken har bidratt med egne midler og dugnad. Særlig var dette tydelig da Susendal kirke ble bygget og innviet i 2003, dette var mulig ved en stor dugnadsinnsats.

Også Susendal er ei vakker kirke bygd i lokal stil og med lokale materiale. Altertavla av Karl Erik Harr planter Jesus fortellinga midt inn i dalen hos folket som har arbeidet på markene og bygd opp et samfunn med hardt arbeid under strenge kår. Motivet på denne altertavlen, fødsel scenen i Betlehem, er uvanlig i bispedømmets kirker, og blir også ved det unik. Denne altertavlen vil være et særlig godt hjelpemiddel i trosopplæringsarbeid. Biskopen vil også påpeke det positive i at Museet og historielaget har fått ansvar for å ta vare på det gamle skolekappellet ved Susendal kirke. Dette skaper en enhet sammen med kirken, og forteller om den utviklingen som har skjedd både i forhold til skole og kirke. Når dette bygget blir ferdig restaurert og innredet vil det kunne være et godt supplement til arrangement i kirken.

Varntresk kirke er også bygd på initiativ og med innsats fra stedets folk. Ei vakker kirke hvor en også har fått tatt vare på altertavle og prekestol fra det gamle skolekappellet og slik minner oss om tradisjonene som har vært der. Denne kirka er også godt vedlikeholdt og har god orden. I både Susendal og Varntresk kirke har vi hatt åpne kveldssamlinger og møtt menigheten.

Jeg har opplevd at folket her er stolte av stedet sitt, naturen og kulturen. Og det har dere god grunn til.

Samtidig ser jeg at dere har hatt evnen til å ta imot andre. Folk fra land langt borte, med fremmed kultur og forskjellige skikker har fått tilflukt her for ei tid. Fra gammelt av har dette vært en kommune og et område med både samisk og norsk bosetning. Denne historien har kanskje gjort det mulig å være åpne for folk med en annen bakgrunn enn den norske. Jeg er imponert over at Harrfjelldal kommune hadde et asylmottak for 100 flyktninger, og i samtale med menighetsråd, skole og kommune har jeg fått inntrykk av at integreringen av flyktninger ble en sak som både det offentlige og mange frivillige var en del av. Ikke minst gjorde skolen her en stor innsats.

Nå er mottaket lagt ned, men noen flyktninger er blitt faste innbyggere i kommunen, og det var fint å se dem som en naturlig del av skolen og sine klasser. Vi har også hørt om den sorg og frustrasjon bygda kjente da mottaket ble lagt ned, og om kommunenes åpne muligheter for igjen å ta imot flyktninger hvis det skulle bli aktuelt. Dette ser biskopen som en svært positiv holdning i kommunen og bygda.

Samarbeidet mellom kirke og skole virka åpent og godt. Skolen ser verdien av at alle i skolen kjenner til kirka og de kristne høytider. Samtidig er vi som kirke

veldig bevist at når vi samarbeider med skolen er vi der på skolens premisser. Vi er oss bevist at ikke alle deler vår tro og skal ha full respekt for det. Relasjonen mellom kirke og skoler bygger på velvilje hos begge parter, og kan godt sees på som en selvfølge. Det er nok likevel nødvendig at et slikt samarbeid nedfelles i planer som kan stå fast også med vekslende ledelse og personell hos begge parter. Vi ønsker å forplikte oss som kirke til å fortsette samarbeidet og sette av ressurser til dette.

Vi har også møtt det samiske miljøet i bygda ved besøk på Sameskolen og på Sitji Jarge. Dette er to spennende institusjoner som det er naturlig at vi som kirke vil støtte oppunder og ha et samarbeid med. Ordføreren orienterte også om muligheten for at kommunen skulle innlemmes i det Sørsamiske Språkforvaltningsområdet. Det vil i tilfelle også bety utfordringer for kirkens arbeid her, og kan skape nye muligheter for kompetanseheving og samarbeid. Det er Nidaros bispedømme som har kirkelig ansvar for det sørsamiske forvaltningsområde, mens Sør Hålogaland har ansvar for det lulesamiske. Biskopen er likevel opptatt av den sørsamiske kultur som er i vårt bispedømme, ikke minst forhold til fornorskingsprosessen og den utradering av det sørsamiske språk som dette har ført til. I år er det 500 år siden Martin Luther hengte sine teser opp på kirkedøra i Wittenberg og proklamerte som noe av det viktigste at Bibelens skulle kunne leses på morsmålet, og liturgien skulle høres på morsmålet. Nettopp i dette jubileumsåret er det viktig for en luthersk kirke som vår å fremheve alt som kan føre til at det sørsamiske språket revitaliseres igjen. I dette arbeidet spiller Sameskolen og Sitji Jarge en stor rolle, og vi er også glad for at presten for den sør samiske menigheten Einar Bondevik er plassert i Mo I Rana. I menighetene i Hattfjelldal vil biskopen anbefale at en tar i bruk noen sørsamiske ledd i bruk i gudstjenestene.

Næringslivet i Hattfjelldal kommune er inne i en viktig utvikling. Vi ble mottatt på beste måte i kommunens hjørnesteinsbedrift Arbor. Det var spennende å se produksjonen, så mange detaljer som skal tas hensyn til for å lage et produkt som både er miljøsertifisert og konkurransedyktig. Vi har også møtt eksempler på gårdsturisme og ny tenkning rundt bruk av tradisjonelle gårder, og ser at dette også er med på å sette fokus på alternative måter å leve på.

Opplysningsvesenets fond eier prestegården i Hattfjelldal. Stortinget opphevet boplikten for prester i 2015, det betyr at vi som arbeidsgiver ikke lenger kan kreve at en prest bor i den tradisjonelle prestegården. Oppgraderingen OVF gjorde av prestegården i 2013 gjør boligen godt egnet for en prest, og det vil vi anbefale også i fremtiden.

I prestegården møtte vi en engasjert menighetsråd som naturligvis var opptatt og bekymret for den framtidige betjeninga av menigheten. Mye av samtalen dreide seg om dette. Jeg har også møtt denne bekymringa fra flere av menighetsleddene.

Menigheten har i dag en engasjert og flink prestevikar i Kjersti Marken. Hun gir av seg selv og bruker sine evner og ressurser på en utadvendt og fin måte. Hun åpnet prestegården for oss alle slik hun også gjør det for konfirmanter og andre. Det er ikke rart at dere er blitt glad i henne og gleder dere over at hun er hos dere, at dere ser lys i prestegården og bekymrer dere for hva som skjer vidare. Fra bispedømmets side er det åpent for å ansette uordinerte vikarer i et avgrenset tidsrom, dette vil det være en mulighet også fremover.

Menigheten har også andre svært dyktige medarbeidere. Kirkeverge Arnstein Ingebrigtsen er ansatt i 40% stilling og har ansvar for at kirkene vedlikeholdes, for økonomien og for at de ansatte har gode forhold, alt dette har vi sett at fungerer. Hans lange erfaring som kirkeverge er en stor fordel.

Det har vært en glede å ha med seg en dyktig kantor, Erik Bergmark, sang og musikk har alltid vært viktig i vår kirke og en flink kantor leder dette så det blir til oppbyggelse for menigheten. Det har jeg opplevd her. Kantor har pekt på muligheter for samarbeid kantorene imellom i prostiet, det vil biskopen følge opp i forhold til kirkevergene, det er bl.a. viktig i forhold til å kunne ha 100% kantor/organiststillinger.

Trosopplærer, Anna Koldal, har tatt oss med både til skolen og i barnehagen og vi ser at forholdene her er gode. Hun har en kompetanse bakgrunn som gir henne god mulighet for arbeidet. Det er positivt at en sammen med prostiet og nabomenigheten har kunnet opprette en 50% stilling. Det arbeides også med en trosopplæringsplan og denne gir fine møtepunkter mellom barna og kirka helt opp til konfirmasjonsalderen. Også her vil vi påpeke at det er viktig med et samarbeid i hele prostiet, og at kirkevergene og prostien sammen finner mulighet for kompetanseheving og støtte til trosopplærere som ofte arbeider alene. Trosopplæringen ligger under menighetsrådets ansvar, og drives på et selvstendig grunnlag i samarbeid med de andre ansatte.

Menigheten Hattfjelldal samarbeider med nabo menigheten Grane om diakoniplan, trosopplæringsplan og trosopplæringsstilling og kirkevergestilling. Dette er et viktig samarbeid og som muliggjør et arbeide som ellers ikke ville vært der. Det er også et samarbeid som jeg ser at bør videreføres også i legging av gudstjenestepåner og gudstjenesteforordninger og den geistlige betjeninga av menigheten.

Kirketjener Ove Johan Karlsen har vi allerede nevnt, hans måte å utføre arbeidet på er en stor ressurs for menigheten.

Hattfjelldal skal fortsatt ha en god geistlig betjening, men i en tid med mange endringer i kirken vil vi måtte se på strukturene for hvordan prestene skal fordeles, og hvordan gudstjenesteforordningene skal bestemmes. Her vil det være viktig med et godt samarbeid mellom prosten og kirkevergen. Alle prestene i Indre Helgeland er ansatt i hele prostiet, og deres arbeidsplaner legges i samarbeid med prosten. Dette vil vi følge nøye opp slik at Hattfjelldal får en god løsning i forhold til prestedekning. Målet er at hver menighet skal ha sin faste prest, selv om dette i flere tilfeller blir en prest som har ansvar for flere menigheter. I arbeidet med dette vil vi ta med oss all informasjon vi har fått under denne visitasen, og også kommunestyrets ønske om en god prestedekning i kommunen- At et kommunestyre uttaler seg om dette ser biskopen på som svært positivt, det viser at også politikerne ønsker å ta ansvar for kirka i Hattfjelldal.

Forordningen for Hattfjelldal har vært på 50 gudstjenester mens det i fjor ble holdt 33 gudstjenester på søndag og helligdager. Dette ligger antakelig rundt det en kan forvente i en ny gudstjenesteforordning

I Hattfjelldal er menighetsråd og fellesråd det samme. Det gir gode muligheter for samordning av arbeidet, men det kan også føre til at menighetsdelen av arbeidet må vike til fordel for de store oppgavene knyttet til fellesrådets virksomhet. Dette er både prestevikar og kirkeverge opptatt av, og det vil bli en utfordring som bør følges opp videre. Ikke minst er det viktig at, menighetsrådet arbeider med frivillighetskulturen i menigheten, og kanskje lager en strategiplan på hvordan dette kan utvikles. I svært mange menigheter i vårt bispedømme er vi inne i en endringstid hva gjelder frivillighet. De gamle frivillige som drev speider og søndagsskole og annet menighetsarbeid finnes ikke på samme måte lenger. Samtidig har en sett at konfirmantforeldre, dåpsforeldre, lokale lag og foreninger på en ny måte kan rekrutteres til frivillighet. Her er det allerede mye å bygge på i Hattfjelldal, jeg har hørt mye godt om arbeidet rundt scootergudstjenesten hvert år f.eks., og om grupper som tar ansvar for kirkekaffe. Alt dette arbeidet er det viktig at menighetsrådet samordner og tar et ansvar for. Selv om vi har gode ansatte er det ikke de ansatte som kan drive kirken, uten aktive medlemmer blir det ingen kirkelig virksomhet.

Og jeg tror det er stort potensiale her, folk er glad i kirken sin, og det er det beste utgangspunkt for en folkekirke der alle kan være med.

Nettsidene til menigheten og menighetsbladet er gode informasjonskanaler for menighetens virksomhet.

Vi har hatt fine dager i Hattfjelldal. Møtt folk fra barnehage alder til den eldste på bo og service senteret, møtt en utrolig vakker og betagende natur, lært om historie og utvikling, og møtt en folkekirke menighet med muligheter og kjærlighet til sitt sted og sin kirke.

En visitas skal være en mulighet til å se det gode som er, og det som kan være utviklende videre.

Arbeidet som drives her gjør det mulig for menigheten å samles til gudstjeneste, det er stor tilgjengelighet for dåp, nattverd forrettes på de fleste gudstjenester og konfirmantene ivertas på en god måte ikke minst gjennom det pilegrimskonfirmantpreget prestevikar har lagt til rette for. Dette vil vi også fra bispedømmet og vår pilegrimssatsning gjennom pilegrimsprest Bernt Aanonsen følge videre. Rutinene for gravferd er gode.

Jeg vil summere mine spesielle utfordringer til Hattfjelldal menighet opp i disse punktene:

1. Det er et godt samarbeid mellom kirke og kommune. Dette samarbeidet kan bedres ved at det lages en plan for faste møtepunkt der både budsjett og andre samarbeidstiltak kan tas opp. Jeg vil anbefale minst et slikt kontaktmøte pr år.
2. Det er viktig at gudstjenesteforordningene og planleggingen av den geistlige tjeneste skjer i et godt og forutsigbart samarbeid med menighetsrådet. Dette vil prost og kirkeverge måtte følge opp i fellesskap.
3. Frivillige medarbeidere er svært viktig for kirkens virksomhet fremover. Menighetsrådet oppfordres til å sette frivillighet på dagsorden, og tenke nytt om hvilke frivillige man kan rekruttere. Her er den store interessen for kirken i befolkningen en stor ressurs.
4. Trosopplæringsarbeidet er i startfasen, men det har gode muligheter. Fellesrådet som arbeidsgiver og prosten som koordinator av trosopplæringsarbeidet i prostiet utfordres til å se på samarbeidsmåter over menighetsgrensene slik at trosopplærer ikke blir så faglig alene i sitt arbeid.
5. Skole kirkesamarbeidet er godt. Det er viktig å lage en konkret plan over de tiltak dette samarbeidet inneholder, og dette vil kunne være et viktig redskap i fremtidig samarbeid. Særlig trosopplærer og prest vil ha et særlig ansvar her.

6. Det er flere samarbeidsordninger mellom Hattfjelldal og Grane menigheter. Dette er gode utgangspunkt for en fremtidig virksomhet i disse sognene, men biskopen ser at dette må evalueres og evt legges nye strukturer for. Både bispedømmet, prost og lokale prester og kirkeverger har her et ansvar.
7. Prest og menighetsråd oppfordres til å legge noen sørsamiske ledd inn i den lokale liturgiske ordning for gudstjenesten.

Til slutt vil jeg takke menighetsråd og ansatte for samarbeidet under visitasen, for gode samtaler, for godt forarbeid og ikke minst for stor gjestfrihet og nydelige måltider, ofte knyttet til besøk.

Jeg vil følge opp menighetens utfordringer i møte med bispedømmeråd og prost, og tar med meg de innspill som er kommet herfra.

Jeg ønsker dere Guds velsignelse over arbeidet videre.

Ann-Helen Fjeldstad Jusnes
Biskop i Sør-Hålogaland